

METODA ZDOBYWANIA SPRAWNOŚCI

Anna Dąbkowska

na podstawie doświadczeń zebranych w Świetlicy Świętego Mikołaja w Gdyni

Podstawowe założenia Metody Zdobywania Sprawności:

- Sprawności to umiejętności warte zdobycia.
- Każde dziecko wybiera w danym czasie tylko jedną sprawność, którą chce doskonalić i która stanowi dla niego wyzwanie.
- Przygotowujemy specjalną tablicę z nazwami sprawności i krótkimi opisami ich wymogów, czyli warunków, jakie należy spełnić, aby daną sprawność zdobyć.
- Wybór sprawności, jakie chcemy zaprezentować dzieciom oraz określenie ich wymogów, powinno wynikać z rozpoznania potrzeb grupy i poszczególnych podopiecznych. Częściowo wybór ten zależy również od warunków w placówce i możliwości organizacyjnych.
- Kategorie i rodzaje sprawności powinny być na tyle różnorodne, aby każde dziecko znalazło coś dla siebie.
- Wymogi danej sprawności są spisywane w kilku punktach. Dobrze, aby były jak najbardziej konkretne oraz dostosowane do wieku i możliwości dzieci. Niektóre sprawności mogą być zdobywane w krótkim czasie, inne mogą wymagać kilkutygodniowej pracy.
- Wybór, podsumowanie i częściowo również realizowanie sprawności odbywa się na forum całej społeczności.
- Dziecko samodzielnie wybiera sprawność, jaką chce zdobywać. Nie może zostać ona mu narzucona. Wychowawca i rówieśnicy znając potencjał dziecka, czy też trudności z jakimi się mierzy, mogą go zachęcić do podjęcia jakiegoś wyzwania, ale to dziecko ostatecznie podejmuje decyzję.
- Zadaniem wychowawcy jest wspierać dziecko w procesie zdobywania sprawności poprzez m.in. przypominanie o podjętym wyzwaniu, informacje zwrotne, pochwały, wyrażanie wiary w możliwości dziecka.

- Nagrodą za zdobycie danej sprawności jest sama sprawność, czy nabycie bądź rozwinięcie cennej umiejętności. Nie ma potrzeby, aby nagradzać dziecko dodatkowymi gadżetami. Natomiast warto w symboliczny sposób zaznaczyć i utrwalić to, że dziecko daną sprawność już zdobyło np. poprzez dyplomy, medale bądź inne odznaczenia.

Metoda Zdobywania Sprawności krok po kroku:

1. Tworzenie listy sprawności przez wychowawcę

Wybierając sprawności, jakie zaproponujemy dzieciom warto w pierwszej kolejności zastanowić się: co chcemy przez nową metodę osiągnąć, czego nauczyć dzieci, czego one potrzebują i co ich interesuje. Sprawności mogą dotyczyć m.in.:

- a) umiejętności ważnych z punktu widzenia funkcjonowania dziecka w grupie np. Pomocna Dłoń (okazywanie życzliwości, wsparcia i chęci pomocy);
- b) umiejętności istotnych z punktu widzenia specyficznych trudności, jakie przeżywa dziecko np. Pisarz (systematyczna nauka poprawnego pisania)
- c) umiejętności, które odpowiadają zainteresowaniom dziecka np. Cukiernik (pieczenie ciasta na zajęciach kulinarnych).

2. Określenie i spisanie wymogów sprawności

Wymogi danej sprawności spisujemy w punktach. Powinny one być jak najbardziej konkretne, tak, aby dziecko mogło się z nich dowiedzieć: co dokładnie ma robić, w jakim czasie i w jaki sposób.

3. Tworzenie tablicy sprawności

Dobrze, aby była ona czytelna i atrakcyjna. Ważne również, aby była umiejscowiona w widocznym miejscu sali, tak aby dzieci miały do niej swobodny dostęp. Warto zostawić kilka wolnych miejsc, na dodatkowe sprawności, które wymyślimy później, bądź które zaproponują dzieci.

4. Przedstawienie metody dzieciom

Na forum grupy pokazujemy dzieciom tablicę sprawności, mówiąc, że dzięki nim nauczymy się nowych umiejętności. Czytamy nazwy sprawności. Pytamy, które je najbardziej interesują i pozwalamy dzieciom samodzielnie przeczytać wymogi, które wspólnie omawiamy.

5. Wybór sprawności przez dzieci

Określamy czas np. dzień tygodnia, w którym dzieci będą mogły wybierać sprawności. Pozwalamy dzieciom dokonać samodzielnego wyboru. Zachęcamy jednak bardziej do zdobywania tych umiejętności, których dzieci jeszcze nie mają dobrze opanowanych, a nie takich, których zdobycie jest łatwe. Możemy zapytać o radę całą grupę.

6. Realizacja wymogów sprawności

Dzieci potrzebują wiedzieć gdzie, kiedy i jak mogą realizować wymogi sprawności oraz po czym poznają, że daną sprawność już zdobyły. Do tego służy nam precyzyjne określenie wymogów sprawności, ale przy wielotygodniowej pracy potrzebne okazać mogą się również indywidualne karty sprawności, które pomogą dzieciom monitorować swoje postępy. Bardzo ważna jest rola wychowawców i wolontariuszy w utrzymaniu motywacji dziecka do dalszej pracy. Mają oni za zadanie przypominać dziecku o podjętym wyzwaniu, zachęcać do kontynuowania wysiłków, udzielać pochwał i informacji zwrotnych o postępach dziecka np. *„Widziałam, że pomogłeś Kubie posprzątać klocki, a Pawła, który nie wiedział co robić, zaprosiłeś do wspólnej zabawy. Byłeś bardzo pomocny! Tak trzymaj, a szybko zdobędziesz sprawność Pomocna Dłoń!”*.

7. Zaliczenie sprawności

Niektóre sprawności wymagają prezentacji na tle grupy. Gdy dziecko uważa, że zrealizowało wszystkie wymogi zgłasza chęć prezentacji. Warto na to wyznaczyć

pewien stały moment zajęć w określonym dniu tygodnia. W każdym przypadku, nawet jeśli sprawność nie wymaga prezentacji, gratulujemy dziecku na tle wszystkich rówieśników i symbolicznie odznaczamy np. przygotowanym wcześniej orderem.

Skąd czerpać pomysły? Przykłady sprawności wraz z wymogami.

- Potrzeby grupy

POMOCNA DŁOŃ	SZEF KUCHNI
<ul style="list-style-type: none"> - Oferuje swoją pomoc dzieciom i dorosłym np. zaprasza do zabawy kogoś, kto nie wie co mógłby robić; pomaga w sprzątanii po zabawie lub gdy się coś rozsypie. - Zgłasza się do pomocy, gdy proszą o nią wychowawcy lub wolontariusze. - Dla wszystkich stara się być życzliwy i koleżeński. 	<ul style="list-style-type: none"> - Podczas posiłku podnosi rękę, gdy czegoś potrzebuje i je ładnie: wkłada do ust małe kawałki, nie mówi gdy są pełne, je nad talerzem, stara się zachować stół w czystości. - Po jedzeniu siedzi na swoim krzeselku lub zgłasza się do pomocy w porządkach. - Spisze na kartę i opowie grupie, jakie zasady kulturalnego zachowania obowiązują przy stole.

- Trudności, jakie przeżywa dziecko

PISARZ	PRZYJACIEL JEZUSA
<ul style="list-style-type: none"> - Pisze ze słuchu wraz z opiekunem co najmniej 1 raz w tygodniu przez co najmniej 30 minut. - Gdy odrobi lekcje wcześniej niż inne dzieci, pisze do końca czasu przeznaczonego na naukę. - Opisz swoją ulubioną zabawkę lub zwierzątko i przeczyta swój opis całej grupie. 	<ul style="list-style-type: none"> - Uczy się modlitw przygotowujących do Pierwszej Komunii Świętej w domu, a w świetlicy co najmniej 1 raz w tygodniu przez co najmniej 30 minut. - Gdy odrobi lekcje wcześniej niż inne dzieci, uczy się kolejnej modlitwy do końca czasu przeznaczonego na naukę. - Opowie całej grupie, czym jest dla niego przyjęcie Pierwszej Komunii Świętej oraz powie jedną modlitwę lub zaśpiewa piosenkę, która będzie wykonywana w kościele.

- Zainteresowania dziecka

POETA	CUKIERNIK
<ul style="list-style-type: none"> - Założy zeszyt, do którego przepisze 10 wybranych wierszy. - Wyrecytuje z pamięci swój ulubiony wiersz przed całą grupą. - Ułoży krótką rymowanąkę na temat naszej grupy lub całej świetlicy. 	<ul style="list-style-type: none"> - Zdobędzie przepis i przygotuje listę produktów potrzebnych do wybranego deseru. - Przygotuje deser na zajęciach kulinarnych z pomocą opiekuna i wybranej osoby z grupy. - Przygotuje stół, do którego zaprosi całą grupę. - Podczas poczęstunku opowie wszystkim o kolejnych etapach przygotowywania swojego deseru.

- Sprawności harcerskie

SZARA LILIJKA	MILCZEK
<ul style="list-style-type: none"> - Wybierze na osobności z wychowawcą jedną osobę z grupy, która potrzebuje pomocy (np. jest osamotniona, zagubiona, nowa w grupie, pozostaje z kimś w konflikcie). - Przez dwa tygodnie będzie tę osobę skrycie wspierać poprzez np. życzliwe rozmowy, towarzyszenie w zabawie, pomoc w rozwiązywaniu problemów. - Po dwóch tygodniach wyjawi grupie, kogo wspierała oraz opowie, co dobrego dostrzegła w tej osobie. 	<ul style="list-style-type: none"> - Przez tydzień podczas zajęć zachowa całkowite milczenie. - W celu komunikacji nie będzie używać kartki ani długopisu. - Może mówić tylko wtedy, gdy potrzebuje pomocy w czasie przeznaczonym na naukę. - Przez cały dzień rozważać będzie myśl, którą otrzyma na kartce od wychowawcy, a pod koniec dnia podzieli się swoimi refleksjami z całą grupą.

**Nazwy i ogólne idee sprawności Poeta, Cukiernik, Szara Lilijka i Milczek zostały zaczerpnięte z publikacji „Sprawności Harcerki” (Warszawa, 2016), jednak wymogi zostały spisane na nowo, dostosowane do specyfiki placówki i możliwości dzieci.*